

Ticaretin Kolaylaştırılması Çalışma Grubu

20-22 Haziran 2017 Tarihli Toplantıları Notu

Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulunun kararı doğrultusunda ticaretin kolaylaştırılması alanında bir ulusal strateji ve eylem planı hazırlamak için kurulmuş olan çalışma grubu beşinci, altıncı ve yedinci toplantılarını 20-22 Haziran 2017 tarihlerinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığında (GTB) gerçekleştirmiştir.

Beşinci toplantıda Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması'nın (TKA) sekizinci ve dokuzuncu maddeleri kapsamında; altıncı toplantıda TKA'nın onuncu maddesi (formaliteler ve belge gereklilikleri) kapsamında; yedinci toplantıda TKA'nın on birinci ve on ikinci (uyum ve işbirliğini teşvik edici önlemler, bilgi değişimi) kapsamında hazırlanacak strateji ve eylem planları görüşülmüştür.

Toplantıda aşağıda yer alan konularla birlikte TKA'nın onuncu ve on ikinci maddelerinin diğer alt başlıklarının da ele alınması planlanmış ancak görüşmelerin beklenenden uzun sürmesi nedeniyle Temmuz ayında ilave toplantılar gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Sınır İdareleri Arasında İşbirliği:

DTÖ TKA'nın 8. maddesi hem idarenin kendi içindeki işbirliğine hem ortak sınır paylaşılan idareler arasındaki işbirliğine dair hükümler içermektedir. Toplantıda, özel sektör tarafından, gümrük idaresince yapılan kontrollerin hareket ve sınır idarelerinde mükerrerlik arz edebildiği, bunun da işlem maliyetlerinin artmasına ve zaman kaybına neden olduğu; sınır kapılarında dış ticaret işlemlerinin koordinasyonunda yetkili kurumun net olarak belirlenmemesi nedeniyle sorunlar yaşandığı; yine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında görevli denetmenlerin, 7/24 çalışma saatlerine tabi olmaması nedeniyle kontrollerin geciktiği; tüm bu sorunlara çözüm bulmak amacıyla başlatılan “tek durak” ve “ortak kapı” uygulamalarında belirli bir ilerleme sağlanamadığı ifade edilmiştir. Bu noktada Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkilileri kontrollerin gecikmesindeki asıl sebebin mesai saatleri değil, gece kontrolüyle ilgili altyapı eksiklikleri olduğunu belirtmiştir. 7/24 mesai uygulamasının ancak bu altyapı eksikleri giderildiği takdirde etkin olabileceği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, komşu ülkelerle sınır idareleri arasındaki işbirliği hususunda veri paylaşımı konusu gündeme gelmiştir. Özellikle GTB, sonradan kontrol taleplerinde önemli bir artış yaşandığını, bunun ülkemiz ihracatçısının yurtdışındaki itibarını etkilemeye başladığını, dolayısıyla daha şeffaf çalışma usullerinin belirlenmesinin önemli olduğunu, bu noktada veri paylaşımı politikalarının gözden geçirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bahse konu hususlarda iyileştirme yapmak üzere, Ortak Transit Sözleşmesi ve TIR Sözleşmesinin kontrollere ilişkin hükümlerinin yeknesak olarak uygulanmasının sağlanması; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda, kontrollerin tek durak noktasında gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmalar yapılması; idare içindeki yetki karmaşasının analiz edilebilmesi için Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlükleri ve İl Müdürlüklerindeki idari amirlerle ve diğer personelle tüm kamu kurumları, özel kuruluşlar ve işletici kuruluşlara yönelik anket yapılması; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından resmi kontrollerin hızlı, etkin ve kesintisiz bir şekilde yapılabilmesi için, ihtiyaç duyulan altyapı ve teknik gereklilikler konusunda, gerektiğinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile birlikte durum analizi yapılması; ortak kapı modelinin komşu ülkelerle uygulanmasına ilişkin bir analitik çalışma yapılması ve

halihazırda çalışmaları devam eden Kara Sınır Kapıları Master Planı Pilot Projesi'nin uygulanmasının takip edilmesi eylem önerileri olarak ortaya çıkmıştır.

İthal Amaçlı Eşyanın Gümrük Kontrolü Altında Nakli:

DTÖ TKA'nın İthal Amaçlı Eşyanın Gümrük Kontrolü Altında Nakli 9. Maddesine ilişkin olarak ise toplantıda ülkemizce bu konudaki hükme tam uyum sağlandığı ve iyileştirmeye ihtiyaç olmadığı noktasında mutabık kalınmıştır.

Formaliteler ve Belge Gereklilikleri:

Bu madde altında, ihracatla ilgili formaliteler kapsamında ilk olarak ihracatçı birliği ön onayı ele alınmıştır. Her ne kadar basit ve zaman almayan bir işlem olsa da, ihracatın çok kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiği durumlarda, ön beyan sisteminde yaşanan ufak aksaklıkların ihracatın gerçekleştirilmesini engellediği ifade edilmiş, ön onayın kaldırılması talep edilmiştir. İhracattan alınan nispi aidatın ise her ihracattan ayrı ayrı alınıyor olması bir formalite olarak öne çıkmış, birden fazla ihracatın nispi aidatının toplu olarak ödenebilmesi, ayrıca nispi aidatın oranının düşürülmesi önerilmiştir. Nispi aidatların ihracat gerçekleşmeden alınıyor olması, nispi aidat ödendikten sonra herhangi bir sebepten dolayı ihracatın gerçekleşmemesi durumunda olmayan bir ihracattan aidat alınmış olduğu, bu sebeple nispi aidatların ihracat sonrasında tahsil edilmesinin daha doğru olacağı ifade edilmiştir.

İhracatta karşılaşılan formaliteler konusunda gündeme getirilen bir diğer problem ihracat beyannamesi bulunan eşyanın ayrıca transit beyanına tabi tutulması ve taşımacı başka iç gümrükten de mal alacak ise her iç gümrükte bu işlemin tekrarlanması olmuştur. AB'deki uygulamanın, taşımacıya, taşıyacağı tüm eşyayı topladıktan sonra istediği iç gümrüğe veya sınır kapısına gelerek taşıdığı tüm eşya için tek bir yerde gerekli işlemleri tamamlama seçeneği sunduğu belirtilmiş, ülkemizin AB uygulamasını örnek alması önerilmiştir.

Gümrüklerdeki uygulamalara ilişkin olarak, elektronik ortamda doldurulan ve e-imza ile imzalanan gümrük beyannamesinin, ayrıca ıslak imza ile kâğıt ortamında da ibraz ediliyor olması, gümrük beyannamesinin kaybolması durumunda yerel bir gazetede ilan verme zorunluluğu ve elektronik ortamdaki beyanname esas olduğu halde kâğıt ortamındaki beyanname kaybedildiğinde bundan dolayı ceza kesiliyor olması, karşılaşılan gereksiz formaliteler arasında sayılmıştır. Ayrıca, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının bazı durumlarda beyannamenin ıslak imzalı orijinal nüshasını talep ediyor olmasının ticaret erbabını sıkıntıya sokabildiği zira bu belgeyi ihracatçı ülkenin de talep edebildiği belirtilmiştir.

Sarı hatta düşen eşyanın gümrük beyannamesinin gümrük idaresine teslimi konusunda, beyannamelerin kontrol sürecinde bir sıra takibi sisteminin bulunmadığı, bu sebeple sonradan beyanname veren bir firmanın beyannamesinin işleminin daha önce tamamlanması gibi durumlar ortaya çıkabildiği ifade edilmiştir. Bu duruma iki çözüm önerisi getirilmiştir. İlk olarak, beyannamelere bir barkod ve beyannamelerin teslim edildiği noktalara barkod okuyucu yerleştirilerek, beyannamenin teslim edildiği saatin kayıt altına alınması böylece beyannamelerin bir sıraya konulması önerilmiştir. Bu sistemin aynı zamanda GTB'ye, sarı hatta düşen eşyanın beyannamesi teslim edildikten sonra ne kadar süre içerisinde kontrolün yapıldığının hesaplanmasına (dolayısıyla gümrük memurunun performansının ölçülmesine) imkân sağlayacağı değerlendirilmiştir. Ancak bu öneri hakkında katılımcılar arasında uzlaşa sağlanamamıştır.

Gümrük müşavirlerinin müteselsil sorumlulukları göz önüne alınarak, sarı hat uygulamasının tamamen kaldırılması, sadece yeşil ve kırmızı hat uygulamasının kalması ikinci öneri olmuştur. Bu konuda ise, sarı hattın kısa bir süre içinde kaldırılmasının mümkün olmadığı zira sarı hattın

kaldırılması durumunda sarı hattaki eşyanın kırmızı veya yeşil hatta yönlendirilmesi gerekeceği ve ülkemizde hâlihazırda yeşil hattı kullanabilen firma sayısının göreceli olarak az olmasından dolayı sarı hattaki eşyanın ekseriyetinin kırmızı hatta düşeceği ancak uzun vadede kesinlikle sarı hattın kaldırılması (ve yeşil hattı kullanan firma oranının artırılması) gerektiği değerlendirilmiştir.

Gümrük beyannamesinin ekleri ve bu ekleri hazırlayabilmek için düzenlenen diğer belgeler de ele alınmıştır. Farklı kurumların aynı belgeyi mükerrer olarak isteyebildiği, dış ticarete 300'den fazla kullanılan belge olduğu, GTB'nin tek pencere sistemine geçiş hazırlıkları kapsamında bu belgelerin büyük bir kısmının dökümünün çıkarıldığı, bu belgeler arasında (ticaret sicil kaydı gibi) istenilmesi artık zaruri olmayan belgeler olabileceği ancak belgelerin birçoğunun bir sebebi olduğu, kurumlardan bu belgelerden vaz geçmesinin talep edilemeyeceği ancak belgelerin hazırlanmasının eşyanın gümrüğe gelişinden önce, belgelerin kontrolünün eşyanın gümrükten geçişinden sonra yapılmasının talep edilebileceği ifade edilmiştir. Dış ticaretteki belgeleri ele almak ve belirli aralıklarla gözden geçirmek üzere daimi bir çalışma grubu kurulması önerilmiştir.

Son olarak bağlayıcı tarife bilgisi, araç kartı ve mesai talebi dilekçeleri konuları ele alınmıştır. GTB taşra teşkilatının, hangi tarife satırına ait olduğu nispeten belli olan ürünlerde bile, gelen ithal eşyayı, ait olduğu tarife satırının belirlenmesi için üniversitelere gönderme eğiliminde olduğu, üniversitelerin ise bu işlem için yüksek ücretler talep ettiği ifade edilmiştir.

Dış ticarete taşımacılık yapan araçların elektronik ortamda tespiti yapılabiliyor iken, ulaştırma mevzuatı kapsamında araçlarda taşıt kartı bulundurulması zorunluluğu bulunduğu ve araç başına 98 TL tutarında bir maliyet ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Gümrük idarelerinde mesai uygulamasına yönelik dilekçelerin çalışma saatleri haricinde verilmesine izin verilmemesinin, zaman kaybına neden olduğu ifade edilmiştir.

Toplantıda Anlaşmanın 10. maddesinin diğer alt hükümlerinin de ele alınması planlanmış ancak görüşmelerin beklenenden uzun sürmesi nedeniyle Temmuz ayında ilave toplantılar gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Transit Serbestisi:

DTÖ TKA'nın transit serbestisine ilişkin 11. Maddesi kapsamında toplantıdaki tartışmalar, daha ziyade ülkemiz taşımacılarının bazı AB ülkelerinde ve Rusya'da karşılaştıkları transit ticareti kısıtlayıcı ve ilave maliyet yaratıcı önlemler bağlamında cereyan etmiştir. Bu hususta Macaristan ve Avusturya'da devam eden dava süreçleri konusunda UND tarafından katılımcılara bilgi verilmiştir. Bakanlığımızca DTÖ TKA'nın yürürlüğe girmesinin bu konuda hukuki açıdan ülkemiz argümanlarına güç kattığı ifade edilmiştir. Öte yandan konunun taşımacılık boyutuyla Gümrük Birliğinin güncellenmesi çalışmalarında da gündemde olduğu not edilmiştir. Toplantıda gemi ve havayolu uygulamalarının aksine, uluslararası karayolu taşımalarında profesyonel sürücü vizelerinin yüksek maliyeti ve kalış süresi kısıtlamasının sıkıntılara yol açtığı da gündeme gelmiştir. Bu konuda Dışişleri Bakanlığının da çalışmalara dahil edilmesi kararlaştırılmıştır.

Uyum ve İşbirliğini Teşvik Edici Önlemler:

DTÖ TKA'nın Gümrük İşbirliği'ne ilişkin 12. Maddesinde uyum ve işbirliğini teşvik edici önlemlere yer verilmektedir. Bu kapsamda toplantıda TKA'nın 12(1) maddesinde yer alan ülkelerin ithalatçıların kendi hata ve kusurlarını uygun durumlarda ceza söz konusu olmaksızın düzeltebilmelerine imkân tanınmasına dair hükmün ülkemizce uygulanmadığı anlaşılmıştır. Nitekim, gümrük idaresince düzeltme ve tamamlayıcı beyan taleplerinde ceza uygulandığı anlaşılmaktadır. Buna yönelik olarak, Gümrük Kanunu ve Yönetmeliğinin ilgili maddelerinin,

Anlaşmanın 12(1) maddesi ile uyumlu hale getirilmesi için TKK bünyesinde bir çalışma grubu kurularak taslak mevzuat hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Bilgi Değişimi:

Toplantıda, DTÖ TKA'nın bilgi değişimine ilişkin 12(2) maddesi kapsamında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından, madde ile talep üzerine ve beyannamenin doğruluğu veya gerçekliğinden şüphelenilmesini gerektirecek makul nedenlerin tespit edilmesi halinde, ticari fatura, çeki listesi, menşe belgesi ve konşimento gibi belgelerin sunulmasının bir yükümlülük olarak getirildiği ifade edilerek ülkemizin bu konuda bir durum tespiti yapması ve veri değişimini destekler nitelikte bir çalışma başlatması gerektiği ifade edilmiştir.

İnternet Sitesi Çalışma Grubu 23 Haziran 2017 Tarihli Toplantısı Notu

Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu'nun kararı doğrultusunda ticaretin kolaylaştırılması alanında bir internet sitesi hazırlamak için kurulmuş olan çalışma grubu ilk toplantısını 23 Haziran 2017 tarihinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nda (GTB) gerçekleştirmiştir. Toplantıda, bu alanda örnek olarak gösterilen sitelerden birisi olan Morityus'un ticaret portalının (www.mauritiustrade.mu) tasarımcı firması Export Enterprises yetkilileri tamamlamış oldukları projeler üzerine bir sunum yapmışlardır.

Toplantıda ilk olarak, ticaret erbabına dış ticaret konularında yardımcı olacak bir internet sitesinin kurulması gerektiği konusunda mutabık kalınmış olup ayrıca bilgi yayımlanması ile ticaret erbabını bilinçlendirmenin tek yolunun internet sitesi olmadığı, diğer basın yayın araçlarının da kullanılabileceği değerlendirilmiştir. Tartışmalar ekseriyetle internet sitesinin içeriği üzerine gerçekleşmiştir.

Kurulacak internet sitesinin, sadece güncel mevzuatın erişilebildiği bir internet sitesi olmaması gerektiği, halihazırda www.mevzuat.gov.tr adresinin bu işlevi gördüğü, mevzuatı sunmanın ticaret erbabının ihracat/ithalat yapabilmesi için yeterli olmadığı, ticaret erbabına mevzuatın ortaya çıkardığı iş akış sürecinin sunulması gerektiği konularında görüş birliği oluşmuştur.

Sitenin, dış ticaret süreçlerini açıklamanın ötesine geçerek, alibaba.com gibi firma bilgilerinin paylaşıldığı, böylece ticaret erbabımızın diğer ülkelerden alıcı veya satıcı bulmasına yardımcı olan bir site olup olmaması konusunda farklı görüşler dile getirilmiştir. Bu noktada, firmaların mahrem bilgileri hassasiyet arz eden bir konu olarak öne çıkmış, öte yandan zaten firma bilgileri paylaşan siteler olduğu, ülkemizde kurulacak sitede de firma bilgisinin paylaşılmasının bir sorun teşkil etmeyeceği ayrıca siteye üyelik aşamasında bir sözleşme ile firmaların bilgi paylaşımı konusunda onaylarının alınabileceği ifade edilmiştir. Sitenin kapsamı belirleniyorken, sitenin iki dilde hazırlanacağını göz önüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

Oluşturulacak sitenin firma bilgisi vermesi durumunda, firmalar çok dinamik bir yapıya sahip iken (sürekli firmaların kapanıyor ve yenilerinin açılıyor olması, irtibat kişinin, firmanın adının veya adresinin değişmesi vs.) sitedeki firma bilgilerinin güncelliğinin nasıl sağlanacağı konusunda tereddüt oluşmuştur. Bu duruma çözüm olarak, belirli bir süre siteye giriş yapmayan veya bilgilerini güncellemeyen firmaların üyeliklerinin otomatik olarak askıya alınması önerilmiştir.

Sitenin, firma bilgileri paylaşarak firmaların birbirleri ile ticaret yapmasını kolaylaştırmasının da ötesine geçerek, doğrudan site üzerinden firmalar arasında sözleşme yapılabilmesi, ticaret gerçekleştirilmesi düşüncesine genel olarak sıcak bakılmamıştır.

Sitenin vereceği hizmetlerin ücretli olup olmayacağı konusunda ise katılımcıların çoğunluğu ücretsiz olması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Ülkemizce, alibaba.com gibi ticaret ortağı bulmayı kolaylaştıran sitelere üyelik için firmalarımıza mali destek veriliyorken, devletin kendi sunacağı benzer hizmetin ücretli olmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Öte yandan, ticaret erbabının dış ticaret hakkında ihtiyacı olan tüm bilgiyi tek bir noktadan sağlayan sitenin oluşturulabilmesi ve bu sitenin başarılı olabilmesi için, kurumlarda internet üzerinden bilgi yayımlama kültürünün oluşması, bunun içinse hâlihazırda devlet kurumlarının eksiklikleri olan internet sitelerinin iyileştirilmesi, belirli bir standarda getirilmesi gerektiği, bu başarıldıktan sonra, kurulması hedeflenen sitenin çok daha kolay bir şekilde oluşturulabileceği ifade edilmiştir.

Export Enterprises yetkilileri tarafından yapılan sunumda, www.mauritiustrade.mu benzeri bir sitenin ilk üç yıldaki kurulum maliyetinin yaklaşık 1 milyon €, sonraki yıllarda sitenin güncelleme, bakım ve onarımının ise yıllık 150 bin € olduğu ifade edilmiştir. Sorulan soru

zerine, firma yetkilileri, kendilerinin lisans sattıklarını dolayısıyla yazılım kodunu paylaştıklarını ancak arzu edilmesi halinde sitenin bakım, onarım ve güncelleme işlerini, sitenin kullanımı üzerine eğitim vermek suretiyle devredebileceklerini ve sitenin sunucusunun Türkiye’de olabileceğini belirtmişlerdir.

Toplantıda görüşülen hususlar çerçevesinde bir eylem planı hazırlanmamış, Temmuz ayında eylem planı hazırlanması için ayrı bir toplantı yapılması kararlaştırılmıştır.